

INLEIDING

De buitenplaats en het Nederlandse landschap	4
Smaakopwekker	6
Het beste uit twee werelden	9
Drie lagen in het landschap	19

NATUUR

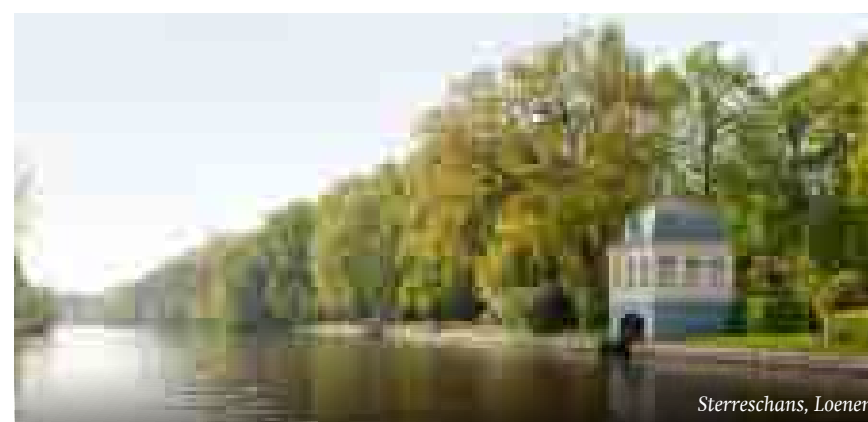
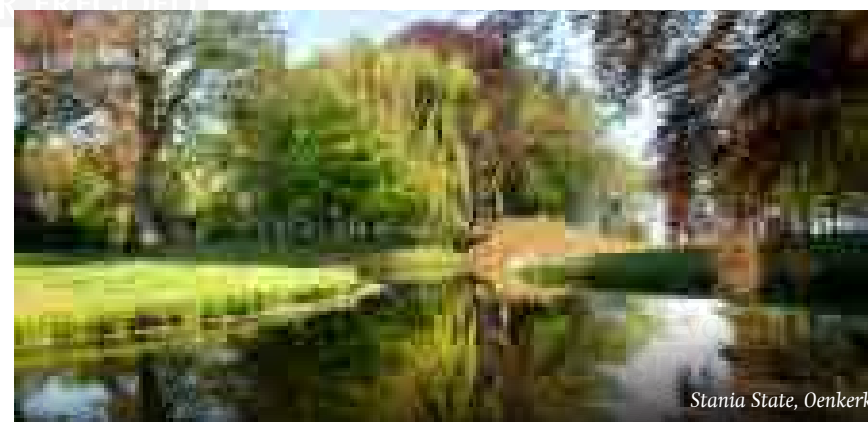
Natuurmonument of cultuurmonument	43
Sterspeler of zorgenkind	48
Pompen of verdrogen	54
Exoten op de buitenplaats	59

LANDSCHAP

Vrijplaats in een veranderend Nederland	81
De leefomgeving van de buitenplaats	84
Lustwarande van internationale allure	89
Vergeten Champs-Élysées van Nederland	94
Nieuwe buitenplaats op historische grond	97
De grote vijf van recreëren	99
De buitenplaats als strijdtoneel	103

CULTUUR

Landschap tussen ideaal en werkelijkheid	135
Groen erfgoed in opmars	137
Het verleden heeft de toekomst	145
De gouden regels van de buitenplaats	148
Balanceren tussen behoud en economie	151
Naberschap op een Twentse buitenplaats	156
Culinair meanderen	158

FOTOPARADE NOORD-NEDERLAND

Groningen	24
Friesland	32
Drenthe	38

FOTOPARADE OOST-NEDERLAND

Overijssel	62
Gelderland	69

FOTOPARADE WEST-NEDERLAND

Noord-Holland	110
Zuid-Holland	117
Utrecht	126

FOTOPARADE ZUID-NEDERLAND

Noord-Brabant	162
Zeeland	170
Limburg	176

Literatuur	184
OverzichtslIJst afgebeelde buitenplaatsen	186
Medewerkers	190

De buitenplaats en het Nederlandse landschap

Dit boek gaat over bijzondere bouwstenen van het Nederlandse landschap. Ons land is mooi in zijn veelzijdigheid. Op een bescheiden oppervlak kent het landschap grote afwisseling dankzij de natuurlijke gesteldheid van de bodem en door hetgeen mensen er in de afgelopen eeuwen aan toevoegden. Landschap, natuur en cultuur zijn in onze contreien innig met elkaar verweven. De vroegste inkomstenbron in de Lage Landen bestond grotendeels uit agrarische activiteit. Grondbezit betekende rijkdom, status en macht. Later werd de economie gedragen door de handel en industrie. Toen verschoof het economische zwaartepunt naar de, ook in oorlogstijd, relatief veilige steden. Vanaf het einde van de zestiende eeuw toen het platteland steeds meer gevrijwaard bleef van oorlogen, gingen de rijk geworden stedelingen beleggen in grond in het buitengebied.

Op aantrekkelijke plaatsen en op relatief gemakkelijk bereikbare afstanden van de steden verrezen stadse huizen, die de goede smaak van de eigenaren toonden. Investerders ontgonnen er zelfs veengebieden voor en legden polders aan. Kosten noch moeite werden gespaard om het buitenleven vorm te geven. Architecten ontwierpen huizen en bijgebouwen. De buitenplaatseigenaar nam soms letterlijk elegante interieurs uit de grachtenpanden mee naar buiten. De huizen werden omringd door deskun-

dig aangelegde tuinen en parken, preeletjes en beelden, maar ook zorgvuldig ingepaste nutsfuncties als moestuin, boomgaard en kassen. Inspiratie kwam uit wetenschap en literatuur, maar voor het ontwerp deden de eigenaren graag een beroep op specialisten. Zij droegen op hun beurt hun expertise ook weer elders uit. De aanleg van buitenplaatsen veranderde het landschap; de waterhuishouding werd aangepast, vruchtbare landbouwgrond werd opgeofferd, bos werd gekapt, bomen geplant, zichtlijnen en lanen aangelegd. De plattelandsbewoner van destijds moet zich werkelijk hebben verbaasd. Waar grote aantallen lusthoven werden aangelegd, ontstonden aaneengesloten buitenplaatsenlandschappen. De bekende voorbeelden liggen langs de Vecht, in Kennemerland, de zogeheten Stichtse Lustwarande op de Utrechtse heuvelrug, in 's-Graveland, rondom Maastricht, Gelders Arcadië langs de Veluwezoom en de meer recente in Twente. Veel is inmiddels verdwenen, zoals bijvoorbeeld de vele elegante buitens die ooit in de Beemster, de Watergraafsmeer en andere polders rond Amsterdam stonden.

Nu zijn de buitenplaats en het landschap zo met elkaar verweven, dat het bestaan ervan vanzelfsprekend lijkt. Maar dat is schijn. Was er ooit sprake van misschien wel zesduizend buitenplaatsen, nu resteren er nog ongeveer

Weldam, Markelo

Singraven, Denekamp

vijfhonderdvijftig. Politieke en economische ontwikkelingen hebben het ontstaan maar ook de teloorgang van buitenplaatsen bewerkstelligd. De instandhouding van een buitenplaats vraagt om veelzijdige deskundigheid van de beheerder; het gaat om gebouwde monumenten, zoals het huis met het veelal historische interieur, koetshuis, oranjerie, kas en priël. Het omliggende monumentale groen, zoals tuin en park met de daarin gelegen tuinelementen (paden, hekken, beelden, fonteinen) eist aandacht van geheel andere aard. De inzet en financiële armslag van de eigenaar – particulier, monumentenberende organisatie of overheid – zijn altijd de bepalende factoren geweest bij het behoud van een buitenplaats. Continuïteit in onderhoud is noodzakelijk, maar ook dienen bedreigingen het hoofd te worden geboden. Recente voorbeelden daarvan zijn infrastructurele werken zoals spoorlijnen en wegen langs en over buitenplaatsen en aanpassingen van de waterhuishouding ten behoeve van de ruilverkaveling. Hierdoor gaan parkbomen dood en liggen grachten en vijvers droog. Overheidsmaatregelen, zoals de instelling van de Natuurschoonwet in 1928 en de wettelijke bescherming van de huizen en bijgebouwen, tuinen en parken, bevorderen het behoud van de buitenplaatsen. De opname in de Canon van Nederland is een opmerkelijke en terechte erkenning van het belang van dit uitzonderlijke nationale erfgoed.

Het Jaar van de Historische Buitenplaats 2012 biedt geïnteresseerden een platform. Eigenaren en specialisten op alle relevante terreinen komen aan het woord. De uiteenlopende informatie zal een breder publiek enthousiast maken voor de buitenplaats. Geestdrift kan ontstaan wanneer

men begint bij het herkennen van (de sporen van) de buitenplaats in het landschap. Dit boek is hierbij behulpzaam. Het laat het Nederlandse landschap zien dat mede dankzij de buitenplaatsen is ontstaan. Daarnaast komen uiteenlopende betrokkenen aan het woord over de instandhouding ervan. Er worden tipjes van de sluier opgelicht, waardoor de lezer wordt uitgenodigd verder te lezen, te kijken en te beleven.

Dankzij een genereuze bijdrage door het programma Mooi Nederland van het toenmalige Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (nu Ministerie van Infrastructuur en Milieu) kon het project in gang worden gezet. De gewaardeerde bijdrage van de Stichting Fonds Sluyterman van Loo maakte de totstandkoming van de publicatie mogelijk. Uitgeverij WBOOKS droeg ruimhartig bij aan het boek. Marina Laméris en Roel van Norel van TasT projecten voor tastbaar erfgoed voerden het project uit met onbegrensde inzet, oorspronkelijke ideeën en kwaliteit in woord en beeld. Met hulp van vele adviseurs en geïnterviewden brachten zij verrassende en onvermoede aspecten van de buitenplaats in beeld. Zoals in de periode van het ontstaan kunnen wij ons gelukkig nu nog verbazen over wat de buitenplaatsen aan het landschap hebben toegevoegd. En onze bijdrage leveren aan het voortbestaan van de buitenplaats.

Dr. René W. Chr. Dessing

Voorzitter Stichting Themajaar Historische Buitenplaatsen 2012

Smaakopwekker

Voor het maken van dit boek hebben wij in 2011 bijna tweehonderd historische buitenplaatsen in Nederland bezocht. Onze tocht was één groot feest. In iedere provincie waren we opnieuw zwaar onder de indruk. De schoonheid van een groot aantal buitenplaatsen was overdonderend. We konden er geen genoeg van krijgen. Maar uiteindelijk kwam het Jaar van de Historische Buitenplaats 2012 met rasse schreden naderbij en moesten we onze 'grand tour' door Nederland beëindigen. Onze conclusie: wat wonen we toch in een onvoorstelbaar mooi land! De verscheidenheid op zo'n klein oppervlak, de rijkdom in de ontwerpen van gebouwen en tuinen, en de aandacht voor het detail zijn ongeëvenaard. De zorg die aan een groot aantal buitens in Nederland besteed wordt, kan zich meten met het hoogste niveau in andere landen met een rijke buitenplaatscultuur.

Dit boek gaat over de betekenis van buitenplaatsen voor het Nederlandse landschap en kwam tot stand met steun van het ministerie voor Infrastructuur en Milieu (voorheen VROM) vanuit het programma Mooi Nederland. Alom wordt erkend dat buitenplaatsen belangrijk zijn voor het Nederlandse landschap en voor een mooi Nederland. Buitenplaatsen zijn opgenomen in de Canon van Nederland en de Canon van het Nederlandse landschap. Ze zijn aangewezen als Nationale Landschappen, bufferzones, Belvederegebieden, en als beschermde gezichten en monumenten. Bovendien maken veel buitenplaatsen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur.

De kernvraag die we ons vooraf gesteld hebben, was: waaruit bestaat het belang van deze bijzondere oorden voor het Nederlandse landschap en wat hebben we daaraan? In deze publicatie maken we een begin met het beantwoorden van deze vraag.

Onbekend

De eerste vermelding van het woord buitenplaats stamt uit de achttiende eeuw. De term buitenplaats is dus niet van recente datum, maar toch vrij onbekend. Het is echter niet vreemd dat de benaming buitenplaats velen onbekend in de oren klinkt, want geen enkele buitenplaats heeft het woord buitenplaats in zijn naam. Het voor- of achtervoegsel luidt state, borg, havezat(h)e, kasteel, landgoed, hof of simpelweg huis – nooit buitenplaats. Bovendien zijn er buitenplaatsen met het woord kasteel in de naam waarvan het hoofdgebouw daadwerkelijk als kasteel gebouwd is (Kasteel Rosendaal) maar ook buitenplaatsen met het woord kasteel in de naam, waar nooit een kasteel in de betekenis van verdedigbare woonplaats aan te pas gekomen is (Kasteel Groeneveld). Een buitenplaats kan onderdeel uitmaken van een landgoed (Ampsen), maar er zijn tevens landgoederen die helemaal niets met buitenplaatsen te maken hebben (nieuwe landgoederen in het kader van de Natuurschoonwet).

Om de verwarring over het begrip buitenplaats compleet te maken, rijzen tegenwoordig veelvuldig nieuwe 'buitenplaatsen' uit de grond. De naam van deze oorden suggereert dat de nieuwe woonwijk, verzorgingstehuis of horeca-gelegenheid een buitenplaats zou zijn en zo lift de nieuwe plaats mee op de allure van het fenomeen buitenplaats.

Definitie

De onduidelijkheid over de betekenis van het woord buitenplaats komt tevens doordat er verschillende definities in omloop zijn. Het begrip buitenplaats staat tegenwoordig niet voor de aanduiding van een functie, namelijk een buitenverblijf – een tweede huis op het platteland – maar voor een plaats waar huis en alle bijbehorende onderdelen zoals tuin en bijgebouwen samen één historisch geheel

Vliet, Ulestraten

vormen. De definities komen in essentie op hetzelfde neer. Onderlinge verschillen zijn bijvoorbeeld de eisen die al dan niet aan de ouderdom (bijvoorbeeld: de buitenplaats moet dateren van vóór 1850) gesteld worden. De begripsomschrijving is vooral gemaakt om beleidsregels en wetten voor de historische buitenplaats te kunnen maken. Binnen de kaders van de regels kan getoetst worden of een plaats in aanmerking komt voor bescherming in het kader van de Monumentenwet, rangschikking onder de Natuurschoonwet of voor subsidie en wat dies meer zij. In dit boek maken we geen onderscheid tussen een historische buitenplaats die voortkomt uit een kasteel (Duivenvoorde) of een boerderij (Salentein), of die onderdeel uitmaakt van een landgoed (Twickel), of een buitenplaats die als buitenplaats *pur sang* benoemd kan worden (Hofwijck). We noemen ze allemaal eenvoudigweg buitenplaats en voorvoegsels, zoals kasteel of landgoed, zijn zoveel mogelijk weggelaten.

Bovendien maken we ons niet druk om de 'juiste' definitie. De buitenplaatsen die in het boek voorkomen, zijn op een paar na door het Rijk als historische buitenplaats bestempeld en als zodanig als rijksmonument beschermd.

Buitenplaatsenlandschap

In dit boek komen twee varianten in schrijfwijze voor als gesproken wordt over het landschap van de buitenplaats. Het woord buitenplaatslandschap wordt gebruikt om het geheel van de buitenplaats aan te duiden, dus het gehele terrein dat door eigendom of om andere historische redenen tot het landschap van de buitenplaats gerekend mag worden. Hierbij zijn de landerijen en bossen en de terreinen die als landgoed betiteld worden, inbegrepen. Met het woord buitenplaatsenlandschap – dus de meervoudsvorm – wordt een landschap bedoeld dat bestaat uit een reeks van buitenplaatsen. Samen vormen deze buitens een aaneengesloten gebied dat door de karakteristieke vormgeving en indeling van het landschap herkenbaar is als buitenplaatsenlandschap, zoals bijvoorbeeld de zone tussen Den Haag en Leiden (in en nabij Voorschoten en Wassenaar), langs de westkust van Walcheren (in en bij Oostkapelle) of onder de rook van Groningen (in Eelde-Paterswolde).

Fotoparade

Bij het maken van de foto's stond ons voor ogen dat u als kijker van de buitenplaatsen moest kunnen genieten, dat u ze zou herkennen, dat u trots zou zijn op de buitenplaatsen in uw regio of provincie én dat u verrast zou worden. We hebben fotoparades van buitenplaatsen gemaakt, gerangschikt op regio (noord, oost, west en zuid) en vervolgens op provincie. Met deze parades willen we laten zien hoe verschillend, hoe talrijk, hoe omvangrijk en hoe mooi de buitenplaatsen van Nederland zijn. De selectie was moeilijk; onze verlanglijst was lang. We hopen dat de

buitenplaatseigenaren wier buitenplaats niet in dit boek is opgenomen, vergevingsgezind zullen zijn.

De vijf hoofdthema's van de buitenplaats, namelijk de gebouwen, de bomen, de bloemen, het water en de stenen elementen (vaas, brug, hek) vormden het uitgangspunt voor de fotografie. Natuurlijk mochten dieren en mensen – de bewoners en bezoekers van de buitenplaats – niet ontbreken. De buitenplaats is immers niet enkel een verstilde idylle, maar ook een levendig oord. Telkens is geprobeerd de onlosmakelijke verwevenheid van de hoofdaspecten in beeld vast te leggen. Samen vormen ze immers een geheel dat we buitenplaatsen noemen.

Actueel

Dit boek bestaat behalve uit de vier fotoparades uit twee inleidende teksten en vervolgens achttien verhalen, die zijn gerangschikt onder drie hoofdthema's, namelijk natuur, landschap en cultuur. Alle onderwerpen zijn gekozen vanwege hun wortels in het verleden en hun actualiteit in het heden. Bovendien is gelet op geografische spreiding. De onderwerpen en de te interviewen personen zijn gekozen met hulp van deskundige adviseurs – allen experts op het gebied van buitenplaatsen. We hadden de wens om vertegenwoordigers van alle denkbare disciplines aan het woord laten: van boomchirurg tot

In dit boek is bewust nauwelijks informatie opgenomen over de geschiedenis van individuele buitenplaatsen of reeksen van buitenplaatsen. Nieuwsgierig naar die historie? Via www.monumentenregister.nl kunnen de beschrijvingen van alle beschermde buitenplaatsen in Nederland gedownload worden. Bovendien is in de literatuurlijst achterin een aantal overzichtsboeken opgenomen.

Buitenplaats De Berencamp te Nijkerk bestaat uit een hoofdgebouw, tuin en park, een schuur, een tuinvaas, twaalf gietijzeren paaltjes, een tolhuisje, een duiventoren en een boerderij met bakhuis. Al deze onderdelen worden tot het beschermde monument gerekend en vormen samen de historische buitenplaats. Op de voorgrond de duiventoren uit 1860. Op de achtergrond de historische buitenplaats Salentein, die aan de andere kant van de Putterstraatweg ligt. Salentein is oorspronkelijk gesticht als boerderij. De zestiende-eeuwse hofstede werd in de achttiende en negentiende eeuw uitgebreid tot een uitgestrekte buitenplaats.

kunsthistoricus, van historisch geograaf tot bioloog en van tuin- en landschapsarchitect tot bosbouwer. Ook onder de ervaringsdeskundigen hebben we de breedte opgezocht: van rentmeester tot eigenaar en van vrijwilliger tot tuinbaas. Achterin dit boek is een overzichtslijst opgenomen van alle mensen die aan dit boek hebben meegewerkt. Wij zijn hen enorm veel dank verschuldigd voor hun inzet voor dit boek. Dit boek is een reflectie van meningen en invalshoeken van mensen met ruime praktijkervaring én mensen die er jarenlang voor doorgeleerd hebben. Juist daardoor komt het enorm brede en interessante scala aan aspecten van de buitenplaats uit de verf.

Natuurlijk deelt iedereen die aan dit boek heeft meegewerkt, de mening dat buitenplaatsen bijzondere plekken zijn, die veel aandacht verdienen. Dat betekent echter niet dat iedereen het met elkaar eens is hoe buitenplaatsen onderzocht, gewaardeerd en beheerd moeten worden. We hebben de tegenstellingen niet geschuwd en niet gezocht naar de grote gemene deler. Mede hierdoor is dit boek een afspiegeling van de huidige stand van zaken rond het denken over en omgaan met buitenplaatsen. Ondanks het fenomeen van 'zoveel hoofden, zoveel zinnen' kan toch een breed gedeelde conclusie getrokken worden. De buitenplaatsen liggen niet als eilanden in het Nederlandse landschap. Ze zijn er onlosmakelijk mee verbonden en zijn diep geworteld in onze cultuur en in lokale gemeenschappen. Ze zijn sterk bepalend voor het Nederlandse landschap. Het is volkomen nutteloos om er een hek of een denkbeeldige grens omheen te leggen of om ze als enclaves te behandelen. De betekenis van de buitenplaats voor het Nederlandse landschap is niet abstract. Het belang is groot; niet voor een selecte groep, maar voor iedereen.

Dit boek is bedoeld als *appetizer*, als smaakmaker. Hopelijk smaakt het naar meer; naar meer kennis willen vergaren over deze uitzonderlijke plaatsen en naar dieper nadenken over de toekomst ervan. En bovenal naar meer willen beleven en genieten van de buitenplaatsen. Eropuit trekken. Er zijn zegt zoveel meer dan erover lezen! 🍷

Marina Laméris en Roel van Norel

Het beste uit twee werelden

Het leven in de stad betekent comfort, cultuur en hectiek. Het leven op het platteland staat voor eenvoud, natuur en rust. De buitenplaats is bij uitstek een plaats waar de geneugten van de stad gecombineerd worden met die van het buitenleven: een luxe woonhuis, waar plaats is voor kunst, omringd door fraaie tuinen en uitgestrekte bossen. Het is de ideale plek om één te zijn met de natuur. De wens om het beste van stad en platteland te combineren is al eeuwenoud.

Het verlangen naar buiten en naar het hebben van een buitenverblijf is van alle tijden en van alle culturen. Het waren vooral vorsten die zich een buitenplaats konden veroorloven. Eén van de zeven wereldwonderen, de hangende tuinen van Babylon, was een buitenverblijf van een koningin. Chinese en Japanse keizers bouwden omvangrijke buitens met indrukwekkende tuinen. Voor de ontwikkeling van de Nederlandse buitenplaats zijn vooral de Romeinse voorbeelden van belang. In de Romeinse tijd viel de bloeitijd van de buitenhuizen samen met een periode van stedelijke welvaart. Iedereen die zich het kon veroorloven, zoals hoge ambtenaren en militairen, had een 'buiten'. Het landhuis stond symbool voor het hebben van een hoge sociale status en was een middel om rijkdom te etaleren. Uit Romeinse geschriften van onder meer Plinius de jongere, Horatius en Vergilius blijkt dat de Romeinen het platteland verheerlijkten.

Duivenvoorde, Voorschoten

Ze waardeerden het buitenleven om het directe contact met de natuur, die rust en ruimte bood om na te denken over het leven. Het was de ideale omgeving om zich in een informele sfeer te ontspannen, de tijd door te brengen met vrienden of te studeren. De buitenhuizen die de Romeinen in de eerste decennia van onze jaartelling

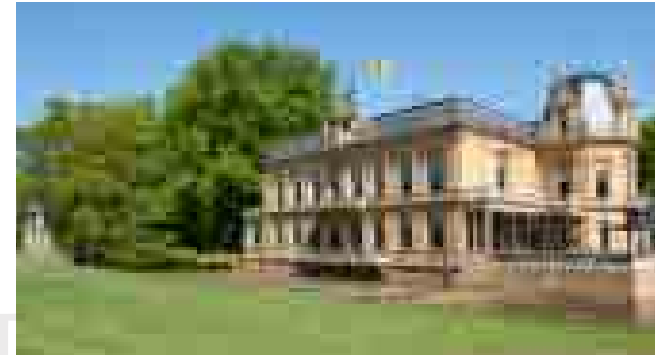
Dit artikel schetst in vogelvlucht de ontwikkeling van de buitenplaats in Nederland. Architectuurhistorica Carla Scheffer geeft inzicht in de betekenis die de buitenplaats in de loop der eeuwen heeft gehad. Dit verhaal maakt duidelijk dat de buitenplaats altijd een plek is geweest, die rust en veiligheid bood om afstand te nemen van het stadse leven. De tuin en de beleving van de natuur speelden daarin steevast de hoofdrol. De manier waarop de relatie met de natuur vorm en inhoud kreeg, verschilde echter sterk in de loop der tijd.

BUITENPLAATSEN IN NOORD-NEDERLAND

GRONINGEN | FRIESLAND | DRENTHE

PROJECTEN VOOR TASTBAAR ERFGOED

Nienoord, Leek ↓ Tuinpaviljoen, aan de binnenzijde bekleed met schelpen.

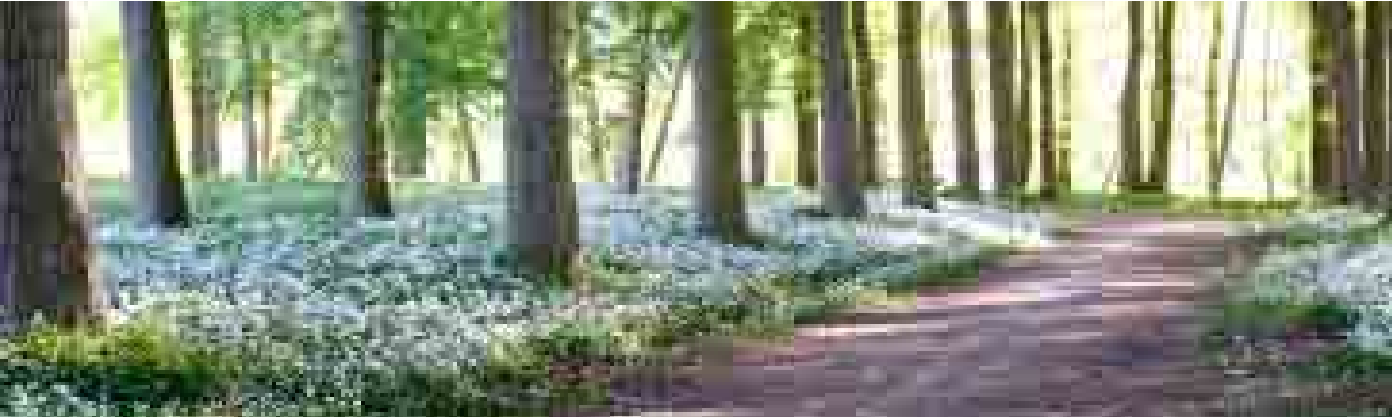

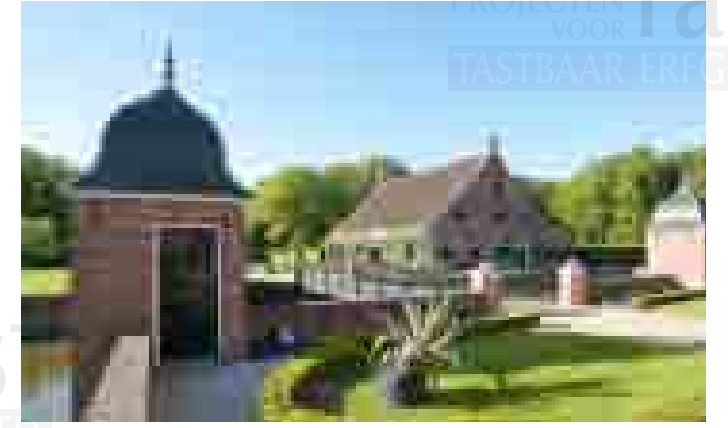
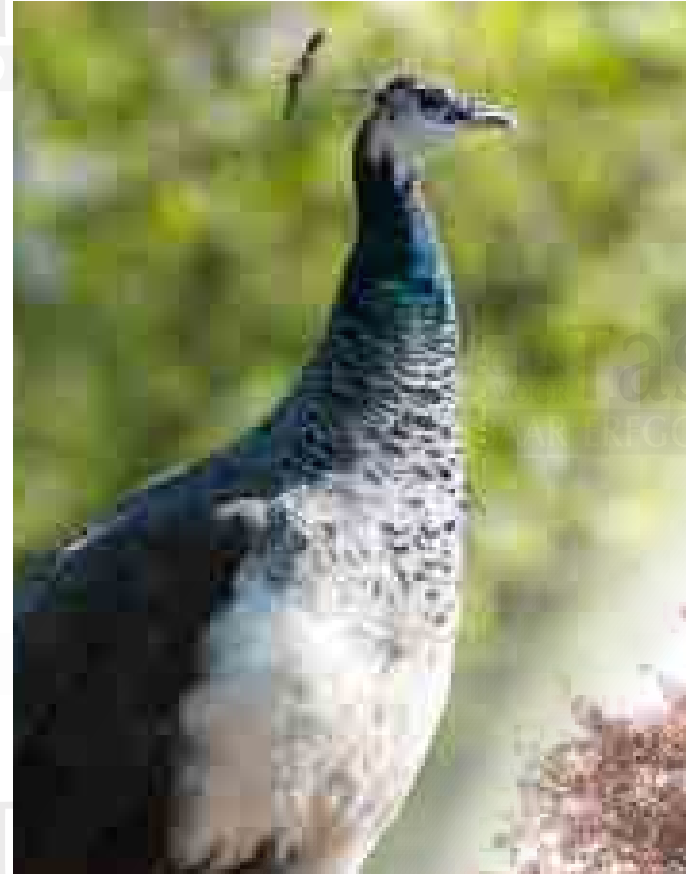
Menkemaborg, Uithuizen ↑ Berceau, schaduwrijke loofgang van perenbomen.

↑ Daslook

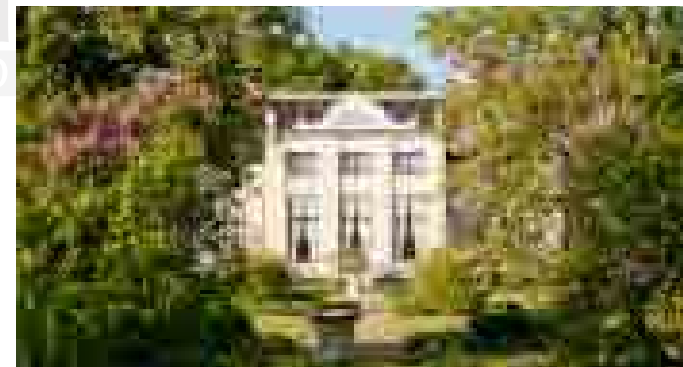

Stinzenplanten zijn bosplanten uit Zuid-Europa, die de buitenplaatsen al vele eeuwen opsiere. Deze bol- en knolgewassen zijn van grote cultuur- en natuurhistorische betekenis. Behalve daslook komen bijvoorbeeld sneeuwkllokje, bostulp, winterakontet, bosanemoon, wilde narcis en vingerhelmkruid voor. Omdat ze al in de late winter en het vroege voorjaar bloeien zijn ze een waardevolle nectarbron voor allerlei vliegende insecten.

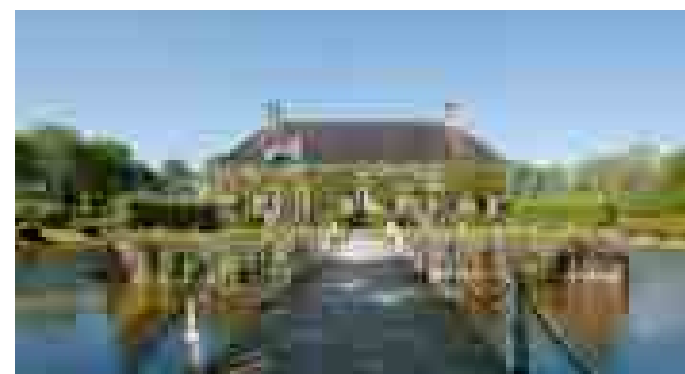

Verhildersum, Leens

Rensumaborg, Uithuizermeeden. ↓ De Seringenberg ligt in de zichtas van het huis en biedt een weids uitzicht op de akkers van het noordelijkste punt van Groningen.

In de tweede helft van de twintigste eeuw overheerste de gedachte dat natuur- en cultuurbelangen tegenstrijdig waren. Cultuur- en natuurorganisaties stonden niet zelden lijnrecht tegenover elkaar, waarbij het behoud van cultuur als verlies van natuur werd beschouwd. En omgekeerd het behoud van natuur als een bedreiging van cultuurbehoud. De afgelopen jaren is er een kentering in die gedachte waar te nemen. De kloof tussen natuur en cultuur wordt langzaam dicht.

Historisch geograaf Michiel Purmer van Natuurmonumenten behoort tot hen die de kloof dichten. Hij legt uit: “Ik kan me niet vinden in de tegenstellingen die geschetst worden (of misschien moet ik zeggen ‘werden’) tussen natuur en cultuur. Cultuur en natuur gaan juist hand in hand. Heel Nederland is in cultuur gebracht. Op elke plek heeft de mens wel eens gegraven, ontgonnen, gewoond en gewerkt. Het Nederlandse landschap is een echt cultuurlandschap, waar overal de invloed van de mens aanwezig is. De natuurwaarden maken daar deel van uit. De sterke verwevenheid van natuur en cultuur zorgt voor een grote biodiversiteit. In veel gevallen breek je de natuur af, als je de cultuurhistorische waarden aantast. De natuur heeft daarom beheer nodig. Paddenstoelen gedijen bijvoorbeeld goed op schrale en oude bermen. Een laan van een buitenplaats is een goede biotoop hiervoor. Stoppen met het beheer van die laan en de natuur zijn gang laten gaan, betekent de komst van allerlei begroeiing. Dan zijn die paddenstoelen binnen de kortste keren weg. Een vergelijkbaar voorbeeld is de aanwezigheid van vlinders. Vlinders hebben de overgangen van open naar gesloten beplanting, zoals bosranden, nodig. Zonder gericht beheer groeit alles dicht en verdwijnt de vlinder van die locatie. De contrasten tussen open en gesloten en tussen donker en licht vormen vaak een belangrijk element van de buitenplaats. Een buitenplaats heeft bij uitstek veel van dit soort overgangen die voor een rijke biotoop van belang zijn.”

← *Schaep en Burgh, 's-Graveland* ↑ *Boekesteijn, 's-Graveland*

Schoonheid

Een buitenplaats lijkt op het eerste gezicht ondanks alle natuurwaarden toch vooral een cultuurmonument. Desondanks behoorde de buitenplaats De Braak bij Paterswolde tot de eerste aankopen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland (Natuurmonumenten). Toen, in 1920, werd geen ogenblik getwijfeld of dit een natuurmonument was. Natuurmonumenten kende van meet af aan de combinatie tussen de gebouwde en aangelegde monumenten, en de zorg voor de natuur en het landschap. De Vereniging kocht ‘monumenten van het landschap’ aan, waarbij schoonheid in één adem werd genoemd met natuur. De gebieden werden verworven met het oog op de waarden in natuurwetenschappelijk en landschappelijk opzicht én vanwege de samenhang met de monumenten van geschiedenis en kunst. Bij de oproep voor de oprichtingsvergadering van Natuurmonumenten in 1905 stond geschreven: “...dat ook bij ons ten lande maatregelen dienen genomen te worden tot behoud van ‘Natuurmonumenten’, die uit wetenschappelijk of esthetisch oogpunt van belang zijn.” Van begin af aan was de grondgedachte dat de doelstellingen niet alleen op de natuur, maar ook op de mens gericht zouden zijn. In de oprichtingsstatuten stond namelijk tevens: “Dit geschiedt zowel ter wille van de natuur zelf als ten behoeve van het geestelijk en lichamelijke welzijn van de mens.”

PROJECTEN VOOR TASTBAAR ERFGOED

BUITENPLAATSEN IN OOST-NEDERLAND

OVERIJSEL | GELDERLAND

PROJECTEN VOOR TASTBAAR ERFGOED

← Weldam, Markelo ↕ Singraven, Denekamp

Fontein met beeldengroep, gebouwd tegen de moestuinmuur.

Zaagmolen van Singraven op waterkracht.

Den Berg, Dalfsen

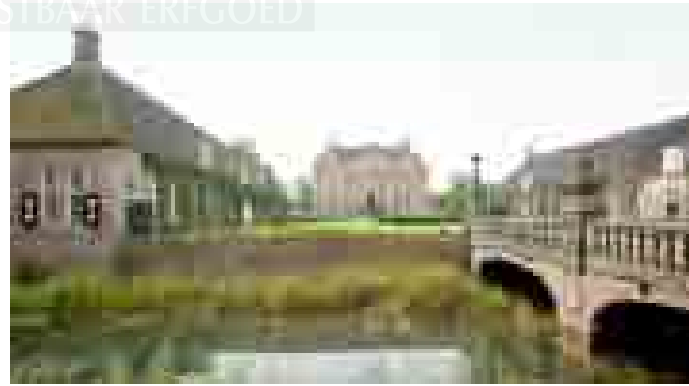

Vilsteren, Vilsteren

Nijenhuis, Diepenheim

Zonnebeek, Enschede

Eerde, Ommen

De fundering van het in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerde huis van Windesheim te Windesheim met op de achtergrond twee behouden bouwhuizen.

